

V l á d n í n á v r h

ZÁKON

ze dne 2021

o některých dalších úpravách v oblasti dávek státní sociální podpory a příspěvku na péči v souvislosti s epidemií COVID-19

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

§ 1

Tento zákon se použije na právní vztahy, které nejsou upraveny přímo použitelným předpisem Evropské unie v oblasti státních sociálních dávek¹⁾.

§ 2

Úprava některých podmínek nároku na přídavek na dítě a jeho výplatu

(1) Pro nárok na výplatu přídavku na dítě pro období od 1. dubna 2021 do 30. června 2021, jde-li o přídavek na dítě vyplácený k 31. březnu 2021, a pro stanovení jeho výše se vychází z příjmů a dalších skutečností rozhodných pro nárok na přídavek na dítě, ze kterých byla určena výše přídavku na dítě vypláceného ke dni 31. března 2021, není-li dále stanoveno jinak. Ustanovení vět druhé až čtvrté § 51 odst. 1 a 2 zákona o státní sociální podpoře se nepoužijí.

(2) Dosáhne-li nezaopatřené dítě v období od 1. dubna 2021 do 30. června 2021 věku 26 let nebo v tomto období zemře, přídavek na dítě od kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, ve kterém nezaopatřené dítě dosáhlo 26 let věku nebo zemřelo, nenáleží. Nezaopatřenost dítěte se pro účely tohoto zákona posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře²⁾.

(3) Pro období od 1. dubna 2021 do 30. června 2021 se ustanovení § 61 odst. 1 a 3 zákona o státní sociální podpoře nepoužijí; to neplatí, postupuje-li se podle odstavce 2.

¹⁾ Například nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, v platném znění, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1231/2010 ze dne 24. listopadu 2010, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES) č. 883/2004 a nařízení (ES) č. 987/2009 na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie.

²⁾ § 11 až 16 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

§ 3

Úprava některých podmínek nároku na příspěvek na bydlení a na jeho výplatu

(1) Pro nárok na výplatu příspěvku na bydlení pro období od 1. dubna 2021 do 30. června 2021, jde-li o příspěvek na bydlení vyplácený k 31. březnu 2021, a pro stanovení jeho výše se vychází z příjmů a dalších skutečností rozhodných pro nárok na příspěvek na bydlení, ze kterých byla určena výše příspěvku na bydlení vypláceného ke dni 31. března 2021, není-li dále stanoveno jinak. Ustanovení vět třetí až šesté § 51 odst. 5 zákona o státní sociální podpoře se nepoužijí.

(2) Pokud osoba v období od 1. dubna 2021 do 30. června 2021 zemře, příspěvek na bydlení jí od kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, ve kterém osoba, která dosud měla nárok na příspěvek na bydlení, zemřela, nenáleží.

(3) Pro období od 1. dubna 2021 do 30. června 2021 se ustanovení § 61 odst. 1 a 3 zákona o státní sociální podpoře nepoužijí; to neplatí, postupuje-li se podle odstavce 2.

§ 4

Úprava podmínek nároku na zvýšení příspěvku na péči

(1) Pro nárok na zvýšení příspěvku na péči pro období od 1. dubna 2021 do 30. června 2021, jde-li o zvýšení příspěvku na péči vyplácené k 31. března 2021, se vychází z příjmů a dalších skutečností rozhodných pro nárok na zvýšení příspěvku na péči, ze kterých bylo přiznáno zvýšení příspěvku na péči vyplácené ke dni 31. března 2021. Ustanovení § 12 odst. 4 a § 21 odst. 2 písm. a), c) a e) zákona o sociálních službách se nepoužijí.

(2) Pokud osoba v období od 1. dubna 2021 do 30. června 2021 zemře, příspěvek na péči jí od kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, ve kterém osoba, která dosud měla nárok na zvýšení příspěvku na péči, zemřela, nenáleží.

§ 5

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení.

Důvodová zpráva

Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu

V souvislosti s rozšířením onemocnění COVID-19 v návaznosti na zavedení řady omezení na základě krizových a pandemických opatření přijatých vládou je omezen osobní kontakt mezi lidmi i dotčena činnost veřejné správy. Byla přijata opatření zjednodušující způsob dálkového podávání žádostí a dalších podkladů, aby docházelo k osobnímu kontaktu s klienty jen v nezbytné míře. Avšak ne všichni klienti Úřadu práce ČR mají možnost elektronické komunikace.

V současné době dochází k nárůstu nepřítomnosti zaměstnanců na Úřadu práce ČR s ohledem na čerpání ošetrovného člena rodiny v souvislosti s uzavřením škol, nařízených karantén, nemocnosti zaměstnanců. Personální situace na Úřadu práce ČR se výrazně (skokově) zhoršuje a v tuto chvíli i z důvodu nepříznivého vývoje epidemiologické situace není možné predikovat její zlepšení. Ke konci února 2021 chybí 1 205 zaměstnanců, což je něco přes 10 % z celkového počtu zaměstnanců.

Lze shrnout, že v současné kritické situaci spojené s koronavirovou pandemií je ohrožena činnost Úřadu práce ČR a návrhem tohoto opatření bude eliminováno riziko dalšího ohrožení zdraví zaměstnanců i klientů Úřadu práce ČR.

Pro zachování kontinuální výplaty nepojistných sociálních dávek a s ohledem na enormně vzrůstající problémy týkající se zdravotního stavu obyvatelstva, zaměstnanců Úřadu práce ČR nevyjímaje, k zabránění kolapsu při vyplácení dávek státní sociální podpory, které jsou závislé na příjmech rodin, případně na výši nákladů na bydlení, a dalších skutečnostech, které se posuzují u každé společně posuzované osoby (věk dítěte, nezaopatřenost dítěte, počet společně posuzovaných osob apod.), se navrhuje přijmout další opatření, které umožní nepřerušovanou výplatu těchto sociálních dávek.

Dávkami závislými na příjmu za předcházející kalendářní čtvrtletí jsou z dávek státní sociální podpory přídavek na dítě a příspěvek na bydlení a dále zvýšení příspěvku na péči, které je poskytované podle zákona o sociálních službách. U příspěvku na bydlení se dokládají také náklady na bydlení uhrazené v předcházejícím kalendářním čtvrtletí.

V souvislosti s důvody výše uvedenými se navrhuje, aby Úřad práce ČR vycházel při stanovení nároku, výše a výplaty těchto dávek na 2. kalendářní čtvrtletí roku 2021 z údajů o příjmech a nákladech na bydlení, které byly doloženy pro nárok na výplatu a výši uvedených dávek na 1. čtvrtletí roku 2021, tj. z příjmů a nákladů na bydlení za 4. kalendářní čtvrtletí 2020. Tímto opatřením budou automaticky vyplaceny dávky ve stejné výši jako v 1. čtvrtletí roku 2021. Půjde tak o „čistou“ prolongaci nároku na přídavek na dítě, příspěvek na bydlení a na zvýšení příspěvku na péči z 1. čtvrtletí i na období 2. čtvrtletí, s výjimkou případů, kdy oprávněná osoba zemře či dítě pro přídavek na dítě dovrší 26 let věku, tj. skončí nezaopatřenost dítěte

Lze důvodně předpokládat, že tato úprava přinese zamýšlený efekt spočívající v eliminaci kontaktů občanů v době omezení pohybu a snížení administrativní zátěže Úřadu práce ČR. Řádově se jedná zhruba o 280 tisíc rodin (domácností), které by musely v průběhu dubna prokazovat rozhodné skutečnosti pro dotčené dávky. **Nové podání žádosti o dávky tímto není vůbec dotčeno.**

Dále je třeba uvést, že navrhované opatření bude vyžadovat minimální zásah do agendového informačního systému, čímž bude podpořeno včasné zapracování této úpravy. Prolongace

nároků z 1. čtvrtletí na 2. čtvrtletí znamená významné snížení administrativy, k čemuž je třeba za této mimořádné situace přihlídnout, protože Úřad práce ČR bude zásadním způsobem zatížen, kromě očekávaného zvýšení nápadu na agendě hmotné nouze, včetně mimořádné okamžité pomoci, rovněž dopadem nových navrhovaných opatření a také v oblasti zaměstnanosti např. programem Antivirus.

Toto opatření si nevyžádá další náklady z hlediska mandatorních výdajů státu, významně se sníží administrace dávek v době, kdy bude Úřad práce ČR zatížen zvýšenými potřebami klientů v oblasti zaměstnanosti i dalších nepojistných sociálních dávek.

V minulém roce bylo takové opatření s úspěchem využito dvakrát, byla přijata prolongace stejného okruhu dávek z 1. na 2. kalendářní čtvrtletí a z 3. na 4. kalendářní čtvrtletí 2020. Nová navrhovaná prolongace bude tedy pro účely nároku a výše dotčených dávek vycházet z aktualizovaných rozhodných skutečností z 1. kalendářního čtvrtletí 2021.

2. Odůvodnění hlavních principů a nezbytnosti navrhované právní úpravy

Navržené řešení má za cíl

- minimalizovat potřebu kontaktu osob v počtu statisíců se zaměstnavateli, Úřadem práce ČR, případně dalšími institucemi,
- minimalizovat zatížení Úřadu práce ČR při posuzování nároku na výplatu a výši uvedených dávek náležejících ve 2. čtvrtletí 2021,
- snížit objem zásilek, které doručuje Česká pošta.

Jedná se o mimořádnou právní úpravu, která bude platná pouze pro výslovně omezené časové období z důvodu mimořádně nepříznivého vývoje pandemické situace.

3. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaný zákon je v souladu s ústavním pořádkem České republiky a plně respektuje též Listinu základních práv a svobod.

4. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Navrhovaný zákon je v souladu s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie. Navrhovaná úprava je specifickou úpravou ve prospěch dotčených osob, nijak nenarušuje tyto předpisy a je s nimi v souladu.

5. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Navrhovaný zákon je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, podle čl. 10 Ústavy.

6. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny

Finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet se nepředpokládá. Poskytování přídatku na dítě a příspěvku na bydlení nevykazuje v 1. čtvrtletí roku 2021 žádné výkyvy, které by se mohly projevit na čerpání státního rozpočtu při použití navrhovaného vyhodnocení dávek pro 2. kalendářní čtvrtletí 2021.

7. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaný zákon nebude mít žádné dopady na ochranu soukromí a osobních údajů.

8. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaný zákon není spojen s žádnými korupčními riziky.

9. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo ochranu státu a dopady na životní prostředí

Navrhovaný zákon nemá vliv na bezpečnost nebo obranu státu ani na životní prostředí.

10. Způsob projednání návrhu zákona

Současně s předložením návrhu zákona o některých úpravách v oblasti dávek státní sociální podpory a příspěvku na péči v souvislosti se stavem epidemie se předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky žádá o projednání návrhu zákona ve zkráceném jednání v rámci vyhlášeného stavu legislativní nouze podle § 99 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, a to vzhledem k výše uvedeným důvodům.

Zvláštní část

K § 1

Uvádí se formální vymezení vztahu návrhu zákona k právním předpisům EU.

K § 2

Navrhuje se, aby krajská pobočka Úřadu práce ČR vycházela při stanovení nároku, výše a výplaty přídavku na dítě na 2. kalendářní čtvrtletí roku 2021 z údajů o příjmech a dalších rozhodných skutečnostech, ze kterých byla určena výše přídavku na dítě vypláceného ke dni 31. března 2021.

Pro období od 1. dubna 2021 do 30. června 2021 neplatí pro příjemce přídavku na dítě a osoby společně posuzované povinnost písemně ohlásit příslušné krajské pobočce Úřadu práce ČR do osmi dnů změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši nebo výplatu. Tato výjimka neplatí v případech, kdy nezaopatřené dítě dosáhne 26 let nebo zemře.

K § 3

Navrhuje se, aby krajská pobočka Úřadu práce ČR vycházela při stanovení nároku, výše a výplaty příspěvku na bydlení na 2. kalendářní čtvrtletí roku 2021 z údajů o příjmech, nákladech na bydlení a dalších rozhodných skutečnostech, ze kterých byla určena výše příspěvku na bydlení vypláceného ke dni 31. března 2021.

Pro období od 1. dubna 2021 do 30. června 2021 neplatí pro příjemce příspěvku na bydlení a osoby společně posuzované povinnost písemně ohlásit příslušné krajské pobočce Úřadu práce ČR do osmi dnů změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši nebo výplatu. Tato výjimka neplatí v případech, kdy oprávněná osoba zemře.

K § 4

Navrhuje se, aby krajská pobočka Úřadu práce ČR vycházela při stanovení nároku na zvýšení příspěvku na péči na 2. kalendářní čtvrtletí roku 2021, jde-li o zvýšení příspěvku na péči vyplácené k 31. březnu 2021, se vychází z příjmů a dalších skutečností rozhodných pro nárok na zvýšení příspěvku na péči, ze kterých bylo přiznáno zvýšení příspěvku na péči vyplácené ke dni 31. března 2021.

Od kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, ve kterém oprávněná osoba, tj. osoba, která má nárok na zvýšení příspěvku na péči, zemře, zvýšení příspěvku na péči nenáleží.

K § 5

Vzhledem k uvedené nezbytnosti a časové naléhavosti se z důvodu obecného zájmu navrhuje účinnost zákona dnem jeho vyhlášení. Toto řešení je plně v souladu s ustanovením § 3 odst. 4 zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů.

V Praze dne 1. března 2021

Předseda vlády:

Ing. Andrej Babiš v.r.

Ministryně práce a sociálních věcí:

Dipl.-Pol. Jana Maláčová, Msc., v.r.